

Als je geen dromen hebt, eet de gevangenis je op

- maandag 28 september 2009

GENT - Reportage GEVANGENEN VOEREN MUSICAL OP IN DE NIEUWE WANDELING
Twintig bewoners van de Gentse gevangenis brachten een ontroerende musical op de planken over de dromen en verlangens uit hun kindertijd. En hoe die botsen met de realiteit van het leven binnen vier muren. 'Het is een kans om ons van een andere kant te laten zien.'

Van onze redactrice

Het was aanschuiven, dit weekend, bij de gevangenis De Nieuwe Wandeling in Gent. Druppelsgewijs en na de gebruikelijke identiteitscontrole konden familieleden, vrienden en andere bezoekers naar binnen voor de musical *Hotel California* die er werd opgevoerd. Door de gevangenen zelf: een tiental mannen en evenveel vrouwen, van uiteenlopende leeftijd en herkomst. Je kon op het podium zowel een echt West-Vlaamse tongval als het zoete Gents horen, naast Engels of Nederlands met een Spaans of Noord-Afrikaans accent.

Eén gedetineerde schreef voor aanvang van het stuk het schoolbord vol dat als decor diende: 'Ik schrijf graag straf', en dat in twintigvoud. Toen klonk een hartslag in het donker: een geboorte. 'Ik ben nul jaar en men legt me op de buik van mijn moeder. Ik stop met huilen.' De kinderherinneringen volgden elkaar op: aan het konijntje dat doodging en in de vuilnisbak werd gegooid, de diefstal van een o zo begeerd maar te duur Garfield-popje, een vliegtuig boven het huis waarvan moeder zegt dat het je op een dag terug naar je eigen land zal brengen, enzovoort.

Regisseur Tom Dupont koos bewust niet voor een voorstelling over het gevangenisleven zelf, wat alleen vervreemding zou opwekken. Door terug te gaan naar hun kindertijd, lieten de spelers zich zien als mensen als u en ik. Zodat je je kon afvragen: hoe komt het dat zij hier zitten en ik niet?

Maar dat een jeugd niet altijd zo rooskleurig is als hij in onze herinneringen gekoesterd wordt, bleek ook uit de kinderliedjes die de teksten afwisselden, en die zich van hun scherpste kant lieten horen: het vogeltje is gevangen, papa is een krokodil die zomaar in je bil bijt en in het bos zijn wilde dieren. Een kinderdroom kan in een nachtmerrie ontaarden: 'Als kind keek ik naar de films van Bruce Lee / Ik wou zijn zoals hij / Mijn droom is uitgekomen / En nu zit ik hier/ Ik heb de verkeerde droom gekozen.'

Zingend en musicerend lieten de gedetineerden zich van hun meest melancholische kant horen. 'Mijn dromen, waar hebben ze mij gebracht / Ik ben jong en ik zie af / Elke morgen doet mijn hart pijn', zong de 23-jarige Atman in het Arabisch. En ook: 'Als je hier geen dromen hebt, dan eet de gevangenis je op.'

De moeder van Peter, die haar zoon op het podium en achter het drumstel had gezien, was na afloop ondersteboven. 'Mijn benen zijn er helemaal slap van. Het was prachtig! Ik moet het even verwerken.' Om zich daarna te herpakken: 'Geweldig hoe ze voor deze voorstelling hebben samengewerkt. Ze zitten hier toch op een, nu ja, *unieke* plaats, waar de contacten meestal oppervlakkig blijven.' Toen ze haar zoon hoorde drummen, zegt ze, klonk het weer net als vroeger, toen hij thuis was.

Was alles wat in deze voorstelling te zien en te horen was naar het echte leven geboetseerd? Ik vraag het aan Yoko, een jonge vrouw van 28: 'Nee, er zat niets van mij tussen. Ik ben ingesprongen omdat iemand anders had afgehaakt. Ik heb haar rol overgenomen. Ze hebben mij gevraagd om mee te doen, omdat ik een jaar of vier geleden ook al eens aan zoiets heb meegedaan.'

Is een voorstelling als deze een welkome afleiding, als je jarenlang moet zitten? 'Ach, ik heb mijn straf aanvaard, hoor. Als je iets verkeerd doet, moet je ervoor gestraft worden. Fijn vind ik wel dat er zoveel belangstelling voor is. Zo komen gedetineerden ook eens op een positieve manier in het nieuws.'

'Niet dat we ons hier anders vervelen, want ons programma is druk genoeg', zegt Ludwig. 's Ochtends werkt hij in het atelier, waar hij fatik of werkverdelers is. Hij volgt ook nog cursussen. 'Het was een heel gedoe om de repetities in ieders schema te laten passen.' Hij voegt eraan toe: 'Volgens mij kan dit alleen in de gevangenis van Gent. Een voorstelling waarbij mannen en vrouwen samen optreden, zou elders wellicht niet mogelijk zijn. Hier wel, omdat dit een min of meer gemengde gevangenis is. We zitten natuurlijk niet samen in de cel, maar de activiteiten zijn gemengd. Ik vind dat goed. Het zorgt ervoor dat je niet vervreemdt van het echte leven.'

Philippe kwam alleen op het podium om krijttekeningen te maken op het bord: 'Ik teken heel graag. Ik heb dat altijd graag gedaan en ik teken nu cartoons voor bladen buiten de gevangenis. In mijn milieu, het milieu waardoor ik in de gevangenis ben beland, weet niemand dat. Ik vind het fijn dat ik de kans krijg om mij eens van een andere kant te laten zien.'

En toen liep de receptie op zijn einde en was het tijd om afscheid te nemen: liefjes werden omhelsd, ouders en vrouwen uitgewuifd, een dochter kreeg een kruisje van haar moeder voor die met de penitentiair beambte verdween achter een gesloten deur. 'Tot woensdag, mama, tot woensdag!' Zij die overbleven, gingen trots maar ook wat weemoedig terug naar buiten, de straat op, de vrijheid tegemoet.

Veerle Beel